

Σύγχρονη Εκπαίδευση

Δημιουργική Γραφή
Η ανάγνωση της Λογοτεχνίας
Σχολικά Βιβλία: Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Άρθρα - Μελέτες - Έρευνες / Τεκμήρια από την εκπαιδευτική
πραγματικότητα / Βιβλιογραφική - Λογοτεχνική Σ.Ε.

Αφιέρωμα:

«Παγκοσμιοποίηση: Οικονομική και Θεσμική κρίση»
προς «δόξα» της ελεύθερης... αγοράς

Εισαγωγικά

Παπαδημητρίου, Ζήσης Δ., Παγκοσμιοποίηση, οικονομική κρίση
και το μέλλον των εργασιακών σχέσεων

Πλειός Γιώργος, Η ώρα της ανθρωποφαγίας

Πατέλης, Δημήτρης Σ., Κρίση, καθεστώς κατοχής
και Πανεπιστήμιο-Επιχείρηση (Μέρος 1ο)

Παγκοσμιοποίηση

Κρίση, καθεστώς κατοχής και Πανεπιστήμιο-Επιχείρηση

Δημήτρης Σ. ΠΑΤΕΛΗΣ*

ΜΕΡΟΣ 1ο

Αγοραία αναμόρφωση θεσμών και ηθών
Προς ένα κατοχικό Πανεπιστήμιο-Επιχείρηση
Υπάρχει προοπτική;

ΜΕΡΟΣ 1ο

Αγοραία αναμόρφωση θεσμών και ηθών

Η αντίληψη κατά την οποία «η γνώση είναι δύναμη», χαρακτηριστική από τις απαρχές της ανόδου της κεφαλαιοκρατίας, σήμερα αποκτά νέα τροπή: η επιστημονική γνώση γίνεται στρατηγικό όπλο του εταιρικού σχεδιασμού, τρόπος δυναμικής διασφάλισης της δυνατότητας κυριαρχίας στην παγκόσμια αγορά. Η δημόσια και ιδιωτική χρηματοδότηση της έρευνας γίνεται με βασικό κριτήριο την

ανάδειξη τομέων ικανών να ενισχύσουν την παραγωγή «υψηλής προστιθέμενης αξίας» και την ανταγωνιστικότητα.

Αναδεικνύεται κατ' αυτό τον τρόπο μια «επιστήμη του ελεύθερου επιχειρείν», που απαιτεί αντίστοιχη ανα(παρα-)μόρφωση των θεσμών και των ανθρώπων της επιστήμης. Η υποβάθμιση της βασικής έρευνας, των κοινωνικών επιστημών και της φιλοσοφίας προσλαμβάνει καταστροφικές διαστάσεις που υπονομεύουν τα θεμέλια της παιδείας. Ακόμα και οι ασχολούμενοι με την βασική έρευνα, οφείλουν να προσανατολίζονται διαρκώς στην αγοραία χρήση και στην κερδωδώς αξιοποίηση της έρευνάς τους. *Η πο-*

* Ο Δημήτριος Σ. Πατέλης είναι Επίκουρος Καθηγητής Πολυτεχνείου Κρήτης.

λιτική που εφαρμόζει αυτή την στρατηγική αναμόρφωσης της έρευνας, αποσκοπεί σαφώς στην ακύρωση των όποιων θεσμικά κατοχυρωμένων μηχανισμών αυτονομίας, ασυλίας και κοινωνικού ελέγχου της ελεύθερης έρευνας (όπου θα μπορούσε να υπόκειται σε τρόπον τινά δημοκρατικό έλεγχο, ώστε να στρέφεται στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας), και στην μετάθεση αυτού του ελέγχου στην ιδιωτική σφαίρα, όπου ο μόνος εφικτός «έλεγχος» είναι αυτός που ασκείται εμμέσως, δια των μηχανισμών της αγοράς (Dickson, σ. 33), δηλαδή, αυτός που διασφαλίζει την κυριαρχία του ισχυρότερου κεφαλαίου. Σε αυτά τα πλαίσια κινείται και η νομική διασφάλιση ιδιωτικών πνευματικών δικαιωμάτων εκπροσώπων επιστημονικών ιδρυμάτων και ιδιωτικών εταιριών, ακόμα και επί αποτελεσμάτων ερευνών που διεξάγονται με δημόσιους πόρους και με την χρήση δημόσιων υποδομών, γεγονός που σημαίνει, ότι οι φορολογούμενοι καλούνται να επιβαρυνθούν εις διπλούν: και με την επιδότηση της έρευνας, αλλά και με την μετασηματισμένη σε μονοπωλιακές τιμές «προστιθέμενη αξία» που προσδίδει αυτή η έρευνα σε καταναλωτικά αγαθά και υπηρεσίες. Η κατάσταση επιτείνεται με τις φοροαπαλλαγές των όποιων χαιρούν οι εταιρίες που προβαίνουν σε δαπάνες για την έρευνα.

Εξυπακούεται ότι οι αναμορφώσεις αυτές συνάδουν πλήρως με τις επιδιώξεις σημαντικής μερίδας επιστημόνων και μελών Δ.Ε.Π. (οι μισθοί των οποίων συνιστούν μικρό έως αμελητέο μερίδιο

των συνολικών εσόδων τους), που συνδέουν με αυτές την αναβάθμιση του κοινωνικού και πολιτικού τους κύρους, αλλά βρίσκουν ευήκοον ους και μεταξύ επιστημόνων, οι οποίοι δεν βλέπουν άλλη δυνατότητα βελτίωσης των γλίσχρων εσόδων τους, εκτός από την άμεση υπαγωγή τους στην αγορά.

Αυτή η συγχώνευση (σύμφυση, διαπλοκή) πανεπιστημίου και ιδιωτικής επιχείρησης, η εν πολλοίς μετατροπή του (ιδιωτικού ή δημοσίου) πανεπιστημίου σε επιχείρηση, το «επιχειρηματικό πανεπιστήμιο», δεν μπορεί να μη εγείρει στο προσκήνιο την σύγκρουση δύο ετερογενών και ετερόκλητων (ως προς την ιστορική τους πορεία, την συμβολή τους στον πολιτισμό, αλλά και ως προς την σαφώς διακριτή θέση και τον ρόλο τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι) πεδίων κανόνων, ηθών, αξιών και ιεραρχήσεων: του ιδιωτικού επιχειρείν (της επιχειρηματικότητας) και της επιστήμης.

Η διαδικασία αυτή οδηγεί συχνά σε ακραία φαινόμενα, που όχι απλώς δεν συνάδουν με την επιστημονική δεοντολογία, αλλά αντιστρατεύονται και στοιχειώδεις ηθικές αρχές συμβίωσης και αξιοπρέπειας. Ο ιστορικός της επιστήμης Horace Freeland Judson αναφέρει χαρακτηριστικά ότι «η απάτη είναι αναπόφευκτη όταν υπάρχουν μυστικότητα, προνόμια και μη απόδοση λόγου» (βλ. Γιαννούτσου). Ωστόσο αυτή η ανα(παρρα-)μόρφωση προωθείται ποικιλοτρόπως σε όλα τα επίπεδα, σταθερά και συστηματικά, με πρόθυμους θιασώτες της εκείνους τους «επιτήδειους» πανεπιστημιακούς, που

(από κοινού με τους επιχειρηματίες εταίρους τους και τους πολιτικούς υπαλλήλους των τελευταίων) επιθυμούν διακαώς να απαλλαγούν από κάθε «βαρίδι» κατά την προώθηση αυτής της στρατηγικής, και κυρίως από τους μηχανισμούς που διατηρούν έστω και ελάχιστες δυνατότητες δημοκρατικού ελέγχου εκ μέρους της κοινωνίας επί των ιεραρχήσεων, του χαρακτήρα και του προσανατολισμού της έρευνας και της διδασκαλίας και επί των χρήσεων των αποτελεσμάτων της. Στην πορεία αυτή μετέρχονται απροκάλυπτα των πλέον αυταρχικών μεθόδων, να επιβάλλουν προαξιοποιητικά τις κατάλληλες αποφάσεις καταστρατηγώντας κάθε αρχή δημοκρατικής λειτουργίας ακαδημαϊκών συλλογικών οργάνων και θέτοντας κυριολεκτικά υπό διωγμό, όχι μόνον όσους δεν υποτάσσονται σε αυτή την «μεταρρύθμιση», αλλά και εκείνα τα γνωστικά αντικείμενα που επιτρέπουν τον αναστοχασμό επί αυτών των ζητημάτων (φιλοσοφία, κοινωνικές επιστήμες).

Οι επιχειρηματικοί δεσμοί διασφαλίζονται μέσω της προσέλκυσης (ή και του διορισμού) πανεπιστημιακών στα συμβούλια (επιτροπές και άλλα σώματα) επιχειρήσεων, καθώς και εκπροσώπων των τελευταίων στα όργανα των πανεπιστημίων ή διαφόρων γραφειοκρατικών θεσμών, που επιβλέπουν, συντονίζουν, χαράσσουν στρατηγικές και αξιολογούν το έργο των πανεπιστημίων (βλ. π.χ. τον νόμο «περί διασφάλισης ποιότητας...»).

Ταυτοχρόνως, πάντα εν ονόματι της ενίσχυσης της αυτονομίας και της αυτοδιαχείρισης, ενισχύεται η αδιαφάνεια

ως προς την προέλευση και την διαχείριση των πόρων, ως προς το περιεχόμενο και τον τελικό αποδέκτη των αποτελεσμάτων της έρευνας, με την επίκληση του εμπορικού απορρήτου, ή και της εθνικής ασφαλείας (με σημαντική μερίδα ερευνητών να στρέφεται στην πολεμική βιομηχανία), ως προς την πρόσβαση και την δυνατότητα διάδοσης και χρήσης αυτών των αποτελεσμάτων.

Παρατηρείται λοιπόν μια σοβαρή μεταστροφή. Ενώ κατά τις προηγούμενες δεκαετίες υπήρχε ορισμένος προσανατολισμός της έρευνας σε κοινωφελή πεδία (ενεργειακός τομέας, υγεία, προστασία του περιβάλλοντος, κ.ά.) με κατ' εξοχήν δημόσια χρηματοδότηση, τώρα πλέον *επιχειρείται μια άρδην αναθεώρηση της έννοιας της κοινωνικής ευθύνης των επιστημόνων*. Η τελευταία ερμηνεύεται πλέον *ως αναγκαιότητα της, με κάθε τρόπο, στήριξης των επιχειρήσεων, για την επίτευξη των οικονομικών και πολιτικών τους στόχων*. Αυτή η μεταστροφή δρομολογήθηκε αρχικά στα αμερικανικά και βρετανικά πανεπιστήμια, για να επεκταθεί βαθμηδόν με αξιώσεις καθολικής επιβολής στην Ε.Ε. και παγκόσμια.

Αυτή η ενίσχυση της σύμφυσης πανεπιστημίων και επιχειρείν, αποσκοπεί στην ενίσχυση του ελέγχου στην πρόσβαση στα αποτελέσματα της έρευνας, για την διασφάλιση της ηγεμονίας των ισχυρότερων οικονομικών ομίλων (με επικεφαλής αυτούς των Η.Π.Α.) στην παγκόσμια αγορά (Dickson, σ. 104-105). *Οι διαδικασίες αυτές συνδέονται ευθέως με την στάση της υπαγόρευσης από θέση ισχύος και τη βία,*

ουστατικό της οποίας είναι και η στρατιωτικοποίηση της οικονομίας, της έρευνας και της τεχνολογίας. Η βεβιασμένη ή ακούσια επιβολή του πνεύματος της επιχειρηματικότητας του κεφαλαίου στο πεδίο της επιστήμης, οδηγεί σε κατάρρευση και απόρριψη των ιδεωδών της επιστημονικής κοινότητας, που θυσιάζονται στον βωμό της κερδώας αποτελεσματικότητας και της στρατιωτικοποίησης, αλλά και στην μετάλλαξη των στόχων και των προτεραιοτήτων των επιστημονικών ερευνών.

Η μετατροπή της επιστημονικής και διδακτικής δραστηριότητας του πανεπιστημίου σε ιδιότυπη επιχειρηματική δραστηριότητα, αποκαλείται πλέον «*ακαδημαϊκός καπιταλισμός*». Στα πλαίσια αυτού του προτύπου, η εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων τίθεται σε απ' ευθείας εξάρτηση από την χρηματοδότηση των ενδιαφερομένων εταιριών, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την *επικράτηση των εφαρμοσμένων και τεχνολογικών ερευνητικών σκοπών και των επ' αμοιβή ερευνών έναντι της ανιδιοτελούς δημιουργικής αναζήτησης νέας γνώσης*. Βαθμιδόν, στην τροχιά αυτού του «ακαδημαϊκού καπιταλισμού» δεν έχουν αχθεί μόνο τα αμερικανικά πανεπιστήμια, αλλά άγονται πλέον άρδην (βάσει της διαδικασίας της Μπολόνια και της δημιουργίας του «Ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου ανώτατης εκπαίδευσης») και τα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, γεγονός που γίνεται όλο και πιο έκδηλο με την αλλαγή προτεραιοτήτων στην χρηματοδότηση, στον προσανατολισμό των επιστημονικών ερευνών

και στην αλλαγή της δομής και του περιεχομένου των προγραμμάτων σπουδών.

Το περιεχόμενο της επιστημονικής γνώσης καθορίζεται πλέον κατά κύριο λόγο από την ζήτηση της αγοράς, ενώ απωθούνται από την διαδικασία προσπορισμού της αγοραίου προσανατολισμού γνώσης τα στοιχεία εκείνα που ανθίστανται ή λειτουργούν παρελκυστικά ως προς αυτόν τον προσανατολισμό στις εκάστοτε τρέχουσες ανάγκες της κερδοφορίας του κεφαλαίου. Στα πλαίσια της γενικευμένης «μακντοναλντοποίησης» [Macdonaldization] της κοινωνίας (με την αντίστοιχη συρρίκνωση της διακινδύνευσης για τον ολικό εξορθολογισμό και την αποτελεσματική διαχείρισή της, βλ. σχετικά Ritzer 2000, 2002), *το πανεπιστήμιο μετατρέπεται σε επιχειρηματική μονάδα, σε πρακτορείο παροχής ερευνητικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών*, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την *αλλαγή της μορφής και του περιεχομένου της έρευνας και της διδασκαλίας, με τον εκτοπισμό της βασικής έρευνας, των κοινωνικών επιστημών και της φιλοσοφίας*, στη θέση των οποίων προτάσσονται προσανατολισμένα στην εκάστοτε τρέχουσα αγορά ζήτηση μαθήματα εφαρμοσμένου πρακτικού περιεχομένου.

Οι διαδικασίες αυτές προωθούνται άρδην και με την χρήση ορισμένων θεσμικών αποκρυσταλλωμάτων του υποδουλωτικού καταμερισμού της εργασίας εντός της επιστήμης. Όλο και πιο σαφής γίνεται η διάκριση μεταξύ των επιστημόνων που ασχολούνται κατ' εξοχήν με την έρευνα και την μελέτη και εκείνων που ασχολού-

νται με την διοίκηση της επιστήμης. Οι μεν πρώτοι, προτάσσουν στην κλίμακα αξιών τους την δημιουργία νέας γνώσης, οι δε δεύτεροι τους (ποσοτικούς) δείκτες που χειρίζονται στις διοικητικές λειτουργίες τους, συστατικό στοιχείο των οποίων γίνεται όλο και πιο πολύ το marketing, η προβολή των δεικτών που καταδεικνύουν την υπεροχή του ιδρύματος (σχολής, τμήματος) που διοικούν στον γενικότερο ανταγωνισμό της αγοράς, ώστε να διασφαλίσουν εύσημα και πόρους από την πολιτική ηγεσία, αλλά και από τις δυνάμεις της αγοράς. Οι δύο αυτές κατηγορίες ανθρώπων της επιστήμης (με την ευρεία έννοια, διότι ο ασκών την διοίκηση, κατά κανόνα δεν προλαβαίνει και ίσως δεν μπορεί πλέον να ασχολείται πρωτίστως με την έρευνα, άρα προτάσσει το διοικητικό του αξίωμα ως κατ' εξοχήν πεδίο κοινωνικής καταξίωσης) ομιλούν τελικά σε διαφορετικές γλώσσες.

Όλο και πιο πολλοί επιστήμονες προειδοποιούν για τον *εκφυλισμό της επιστημονικής έρευνας* και εκφράζουν την ανησυχία τους για το μέλλον που επιφυλάσσει στην έρευνα η «πίεση των μετόχων για βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα» και το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις επενδύουν πολύ λιγότερο στην έρευνα και την εξειδίκευουν σε τομείς με άμεση κερδοφορία... Ο Πιερ-Ζιλ ντε Ζεν αναφέρει χαρακτηριστικά: «...ο χρηματιστηριακός πυρετός μετέφερε τη λήψη αποφάσεων σε επενδυτές άσχετους με το έργο [...] η έρευνα έγινε επιπόλαιη. Τα πάντα κρίνονται σε χρονικό ορίζοντα τριών ετών, γιατί έτσι επιτάσσουν τα οικονομικά επιτελεία, οπότε απο-

τελέσματα που χρειάζονται μεγαλύτερο χρόνο ωρίμανσης πετιούνται στο καλάθι των αχρήστων. Ενέσκηψε και η μόδα της “συνέργειας”:

Βιομηχανικοί κολοσσοί συνδυάζουν τις δυνάμεις τους για την επίτευξη πολλαπλασιαστικού οφέλους. Τι σημαίνει αυτό στην πράξη; Ότι εξαιρέτα ερευνητικά εργαστήρια κλείνουν και πολυπύρινοι ερευνητές απολύονται, ως υπεράριθμοι! Ή, όπως έγινε στην περίπτωση της Rhone Poulenc, εγκαταλείπεται η έρευνα στα αγροτικά προϊόντα για χάρη των φαρμακευτικών που είναι πιο κερδοφόρα. Φοβάμαι ότι σύντομα θα αρχίσουμε να υφιστάμεθα τις συνέπειες αυτής της τυφλής υπαγωγής της επιστήμης στο κυνήγι του άμεσου κέρδους». Η άκριτη υιοθέτηση των δογμάτων του νεοφιλελευθερισμού, οδηγεί τους νεόκοπους προφήτες της επιφοιτήσεως του Αγίου Πνεύματος της «Αοράτου Χειρός» της αγοράς σε έναν θρησκευτικών χαρακτηριστικών λόγο.

Προς ένα κατοχικό Πανεπιστήμιο-Επιχείρηση

Το κατοχικό καθεστώς με τα όργανα κοινοβουλευτικής δικτατορίας του, εν μέσω κρίσης, δεν θα μπορούσε να αφήσει εκτός της ασκούμενης πολιτικής το εκπαιδευτικό σύστημα όλων των βαθμίδων. Εδώ θα ασχοληθούμε συστηματικότερα με τις επιδιώξεις του κατοχικού καθεστώτος ΔΝΤ-ΕΕ στο Πανεπιστήμιο.

Οι ιθύνοντες αντιλαμβάνονται ότι η πιο άμεση και βάνανυση υπαγωγή του πανεπιστημίου στο κεφάλαιο, δεν μπορεί

να έχει τη συναίνεση της πανεπιστημιακής κοινότητας, αλλά δεν πρoούνται. «Η μεταρρύθμιση δεν είναι απαραίτητο να έχει τη συναίνεση¹ της πλειοψηφίας των πανεπιστημιακών και των φοιτητών» (Λαζαρίδης, 2008, 232)². «Ο συσχετισμός δυνάμεων στα πανεπιστήμια... υποδηλώνει ότι δεν μπορεί να υπάρξει ουσιαστική αναβάθμιση των πανεπιστημίων χωρίς ν' αλλάξει ο τρόπος διοίκησης. Όσο οι πρυτάνεις, αντιπρυτάνεις και κοσμητορες είναι εκλεγμένοι από τα μέλη ΔΕΠ (και τους φοιτητές), είναι φυσικό να κωλυσιεργήσουν σε οποιοδήποτε μέτρο θίγει τα προνόμιά τους» (ό.π., 233). Χρειάζονται λοιπόν μέτρα, που θα διασφαλίσουν ότι «τα διοικητικά όργανα των πανεπιστημίων θα περάσουν στα χέρια των μεταρρυθμιστών» (ό.π., 234). Μεταξύ των μέτρων προτείνεται συγκρότηση επιτροπής «απ' τους πιο εξέχοντες πανεπιστημιακούς του εξωτερικού» για τη μεταφορά του «σωστού θεσμικού πλαισίου» εξ Εσπερίας, νέος νόμος-πλαίσιο, κ.ο.κ.

Το «Κείμενο διαβούλευσης για την έναρξη διαλόγου. Εθνική στρατηγική για την Ανώτατη Εκπαίδευση...», όπως παρουσιάστηκε στην 65η Σύνοδο των Πρυτάνεων στο Ρέθυμνο, είναι ένα κείμενο που προϋποθέτει για την επιδιωκόμενη από το καθεστώς κατοχής δικτατορικού τύπου πλήρη καταστροφή κάθε ίχνους Δημόσιας και Δωρεάν Ανώτατης Παιδείας. Στο προοίμιο ενός κειμένου τέτοιων αξιώσεων, θα περιέμενε κανείς στοιχειώδη προσδιορισμό στρατηγικών στόχων της χώρας και σε συνάρτηση με αυτόν, εξειδίκευση στρατηγικών στόχων για την

Παιδεία. Τουναντίον, το προοίμιο και όλο το κείμενο βρήκει κοινοτοπιών κακού επιπέδου εκθέσεων ιδεών, διάσπαρτων με ιδεολογήματα, όπως τα ποππεριανής εμπνεύσεως περί «ανοικτής και ανεκτικής κοινωνίας», τα νεοφιλελεύθερα περί «σταθερής και βιώσιμης ανάπτυξης», «κοινωνίας της γνώσης» και τα μεταμοντέρνα περί «πολυπολιτισμικότητας». Το επίπεδο αυτού του κειμένου, αποδεικνύ-

1. Να υποθέσουμε ότι επιλέγονται, προτείνονται και εισηγούνται λύσεις πραξικοπηματικού τύπου σε βάρος του δημοσίου πανεπιστημίου;
2. Εσμός αυτόκλητων «σωτήρων», «αξιολογητών» και «μεταρρυθμιστών» του ελληνικού πανεπιστημίου, αναπτύσσει προβεβλημένη υπονομευτική δραστηριότητα επί μακρόν. Άνθρωποι που δεν έχουν αποδεδειγμένη γνώση των επιστημολογικών, κοινωνιολογικών, ψυχολογικών, παιδαγωγικών, θεσμικών, κ.ο.κ. πτυχών της λειτουργίας του πανεπιστημίου και της επιστημονικής έρευνας, αναλαμβάνουν με ιδιωτική πρωτοβουλία και, κατά την άποψη μας, περισσό θράσος «θεσμικό ρόλο» φορέων, «εισηγητών λύσεων» που παραβλέπουν τη γνώμη της πανεπιστημιακής κοινότητας, διοργανωτών «δημοσίου διαλόγου» σε ιστολόγια-φόρουμ διακριτού τύπου που παρέχουν ανώνυμο βήμα μέχρι και σε συκοφάντες για να διαπομπεύουν και να συκοφαντούν όσους επώνυμα διαφωνούν με τα δόγματά τους, ενδεικτικά βλ. <http://www.gurforum.org/2008/08/28/ekloges/>) και τελικά, όχι μόνον δημοσιοποιούν προνομιακά τις θέσεις τους και προάγονται ποικιλοτρόπως, αλλά, κατά τα φαινόμενα, χαράσσουν πολιτική, στρατηγική και τακτικές που εισακούνται και εφαρμόζονται από τους ιθύνοντες.

ει για άλλη μια φορά ότι το πολιτικό προσωπικό του καθεστώτος κατοχής της χώρας, δεν μπορεί και δεν θέλει να εκπονήσει στρατηγική, ούτε καν για την τάξη, για τα συμφέροντα της τοπικής και υπερεθνικής ελίτ που εξυπηρετεί. Απλώς εφαρμόζει διεκπεραιωτικά έξωθεν οδηγίες, εντολές και κατευθύνσεις.

Βασικό χαρακτηριστικό του είναι η αγοραία ιδεολογία, η προχειρότητα (που μαρτυρά το επίπεδο των συντακτών και το εσπευσμένο της «δουλειάς του ποδαριού»), ασυνταξίες, ακόμα και σαφείς λογικές ασυνέπειες. Ως προς το περιεχόμενο, είναι ένα κείμενο άκρως ιδεολογικό. Οι αγοραίες ψευδοέννοιες-κλειδιά (κοινωνική συνοχή, ανταγωνιστικότητα, επιχειρηματικότητα, καινοτομία, ανθρώπινο κεφάλαιο, εσωστρέφεια-εξωστρέφεια, μαζική πρόσβαση-αριστεία, αξιολόγηση, κ.ο.κ.) δεν ορίζονται καν, αλλά τίθενται ως αυτονόητες... Όπως έχω δείξει και αλλού, είναι εντελώς διαφορετικού χαρακτήρα, τύπου και επιπέδου η επιχειρηματική δραστηριότητα και η ερευνητική δραστηριότητα. Η όποια υπαγωγή της δεύτερης στην πρώτη, με αντίστοιχο αναπροσανατολισμό κινήτρων, συνεπιφέρει καταστροφή των νοητικών και ευρύτερα των ψυχικών-συνειδησιακών λειτουργιών του ερευνητή. Αυτό συμβαίνει διότι η πραγματική ερευνητική δραστηριότητα είναι κατ' εξοχήν προσανατολισμένη σε προβλήματα συνδεόμενα με το περιεχόμενο και το χαρακτήρα της ίδιας της έρευνας και της κοινωνικής σημασίας της, ενώ η επιχειρηματική δραστηριότητα είναι εξ' υπαρχής

και εξ ορισμού προσανατολισμένη σε εξωτερικά κίνητρα (ανταμοιβές, κερδοφορία, ετεροπροσδιορισμός έναντι ανταγωνιστών, σταδιοδρομία, κ.ο.κ.). Ως εκ τούτου, η επίκληση αυτών των εννοιών ως κομβικών για τον αναπροσανατολισμό και την «αλλαγή» της ανώτατης παιδείας, υποδηλώνει είτε άγνοια, είτε δόλο (είτε συνδυασμό της πρώτης με το δεύτερο). Από το προοίμιο προϋδεάζεται ο αναγνώστης, ότι ζητούμενο δεν είναι ο σαφής προσδιορισμός της θέσης και η αναβάθμιση του Πανεπιστημίου, αλλά οι «διευρυμένες δυνατότητες κινητικότητας στο εσωτερικό και μεταξύ των διαφορετικών Ιδρυμάτων της μεταλυκειακής Εκπαίδευσης», δηλαδή η Διά Βίου (δια της βίας) κινησιοθεραπεία των αυριανών απασχολήσιμων σε ετερόκλητες μονάδες του ενιαίου μεταλυκειακού χυλού.

Οι προτάσεις του κειμένου για δημόσια διαβούλευση αρθρώνονται σε τρεις κύριους άξονες: «1. Νέα ταυτότητα με νέα ηγεσία και ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ. Νέα σχέση εμπιστοσύνης με την πολιτεία και την κοινωνία, με λογοδοσία και ευθύνη 2. Πτυχία με αντίκρισμα: νέα οργάνωση της μάθησης και των προγραμμάτων σπουδών που διευκολύνουν την κινητικότητα και ενισχύουν τη διεπιστημονικότητα. 3. Ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα και της διεθνούς παρουσίας των Ιδρυμάτων, με άμεση σύνδεση με το νέο πρότυπο ανάπτυξης της χώρας: ολοκληρωμένη εθνική στρατηγική για τη διεθνοποίηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης». Η πραγμάτευση του

1^ο άξονα ξεκινά με τον εντοπισμό ενός παράγοντα που «έχει διαφοροποιήσει δραματικά τις συνθήκες στις οποίες αυτά (τα ΑΕΙ-Δ.Π.) λειτουργούν». Ποιος είναι αυτός; «Η μεγάλη αύξηση του συνολικού αριθμού των Πανεπιστημίων και των Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, των σχολών και των τμημάτων τους, τις τελευταίες δεκαετίες καθώς και η γεωγραφική τους κατανομή!» Στη συνέχεια επεκτείνεται στο πλαίσιο εποπτείας: «ομοιόμορφη, ισοπεδωτική και άκρως λεπτομερής νομοθεσία», «εκτενέστατοι γραφειοκρατικοί ελέγχοι», «ασφυκτικό πλαίσιο λειτουργίας», «ανεπαρκείς και αναποτελεσματικοί μηχανισμοί και διαδικασίες κοινωνικής λογοδοσίας», «αδιαφάνεια στη λειτουργία τόσο του κράτους όσο και των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων», «ανάπτυξη σχέσεων πελατειακού χαρακτήρα», για να καταλήξει με γνώμονα την πολιτική λιτότητας: «Το πλαίσιο αυτό έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αποτελεσματική λειτουργία και της πολιτείας και των Ιδρυμάτων. Είναι πλέον παρωχημένο και σε κάθε περίπτωση δυσλειτουργικό και αναποτελεσματικό. Ευνοεί τον συνεχή κατακερματισμό των Ιδρυμάτων, των σχολών και των τμημάτων τους, χωρίς να διασφαλίζονται πάντα οι ακαδημαϊκές προϋποθέσεις που είναι απαραίτητες για την ποιότητα της Εκπαίδευσης, της αποτελεσματικής λειτουργίας και της εξυπηρέτησης των αναγκών της κοινωνίας και της οικονομίας». Η αναφορά στον τρόπο και στα κριτήρια χρηματοδο-

τησης, περιλαμβάνει και καταφανή ψεύδη: «παρά τη σημαντική αύξηση της εθνικής και ευρωπαϊκής δημόσιας επένδυσης στην Ανώτατη Εκπαίδευση, τις τελευταίες δεκαετίες στη χώρα μας (5η στην Ευρώπη και 10η στον κόσμο το 2005, ως ποσοστό του ΑΕΠ), και χωρίς να συνυπολογίζονται όλες οι πηγές εσόδων των Ιδρυμάτων, η συνολική απόδοσή και αποδοτικότητα των δημόσιων πόρων, ως προς ουσιώδεις δείκτες, είναι από τις χαμηλότερες (24η στην Ευρώπη)». Η Ελλάδα είναι ουραγός στη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης, η οποία κυμαίνεται στο μισό αυτής των ευρωπαϊκών χωρών (3,1% του ΑΕΠ, έναντι π.χ. του 7,8 της Κύπρου και του περίπου 7% των σκανδιναβικών χωρών), ενώ στο νέο προϋπολογισμό έχουμε μείωση κατά 30% της ήδη ισχνής χρηματοδότησης. Δεν εξηγεί ο συντάκτης του κειμένου με τι κριτήρια συνάγεται η αποδοτικότητα, ενώ αποσιωπά τον εξευτελιστικό για τα ελληνικά ΑΕΙ δείκτη διδάσκοντες/διδασκόμενοι (με τιμή 1/30) λόγω χρόνιας υποχρηματοδότησης!

Σε αυτό το πνεύμα, επικεντρώνει στο μείζον –κατά το συντάκτη– πρόβλημα του «παρωχημένου» τρόπου εσωτερικής οργάνωσης και διοίκησης των ΑΕΙ: «Ο τρόπος εκλογής των διοικητικών οργάνων των Ιδρυμάτων, ο περιορισμός της λογοδοσίας τους σε αυτούς τους οποίους διοικούν, δημιουργεί αναποτελεσματικές εξαρτήσεις και αδράνειες». Με άλλα λόγια: λάθος άνθρωποι εκλέγουν τα διοικητικά όργανα: τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας. Εφιστώ την προσοχή του

αναγνώστη: δεν συζητά για τη συνταγματικά κατοχυρωμένη αυτοδιοίκηση του Πανεπιστημίου (έστω κι αν διαφωνεί με τις διαδικαστικές λεπτομέρειες της εκπροσώπησης), αλλά *αποφαίνεται δικτατορικά ότι η διοίκηση των ΑΕΙ εκλέγεται από «λάθος ανθρώπους» και λογοδοτεί σε «λάθος ανθρώπους»: σε αυτούς που διοικεί!* Στη συνέχεια επικαλείται τα δημοσιογραφικώς προβλημένα στερεότυπα των «ασυλοφάγων-ασυλομάχων»: κατάσταση ομηρίας και αδιεξόδου... φαινόμενα βίας, κομματισμού ...η δημόσια περιουσία δεν προστατεύεται και δεν αξιοποιείται με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο... διαφωνίες, διαφορές και συγκρούσεις μεταξύ των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας ή μεταξύ των μελών και των οργάνων των Ιδρυμάτων, κ.ο.κ.

Η «λύση» κατά το συντάκτη του κειμένου βρίσκεται στην αμεσότερη υπαγωγή των ΑΕΙ στον «Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας» (EXAEE).

Η νέα ταυτότητα της ελληνικής Ανώτατης Εκπαίδευσης θα επιτευχθεί με: 1. «νέο λιτό νομοθετικό πλαίσιο και αποτελεσματικούς –δημόσια ελεγχόμενους– Εσωτερικούς Κανονισμούς λειτουργίας των Ιδρυμάτων». Εξυπακούεται ότι (σε αντίθεση με αυταπάτες ορισμένων μελών ΔΕΠ περί αυτοδιοικητικής ισχύος σε συνάρτηση με το βαθμό λιτότητας του πλαισίου), *η ουσία του νομοθετικού πλαισίου δεν εξαρτάται από το εάν και κατά πόσο λιτό είναι αυτό, αλλά από το τι, εξ ονόματος τίνος, προς το συμφέρον τίνος, με ποιο τρόπο και σε ποια κατεύ-*

θυνση θεσμοθετεί. Άλλωστε, το εάν θα συντάξει κάποιο ΑΕΙ μόνο του τον («δημόσια ελεγχόμενο») Εσωτερικό Κανονισμό, δεν είναι το σημαντικότερο. 2. «ενίσχυση της αυτοδιοίκησης των Ιδρυμάτων, σύμφωνα με τις συνταγματικές διατάξεις, με ταυτόχρονη δημιουργία ισχυρών και αποτελεσματικών θεσμικών αντίβαρων». *Εδώ καταφανώς γίνεται λόγος περί «θεσμικών αντίβαρων» στην αυτοδιοίκηση και στις συνταγματικές διατάξεις! Ομολογία αντισυνταγματικών προθέσεων;* 3. «ισχυρούς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς κοινωνικής λογοδοσίας και στόχο την αριστεία στην Εκπαίδευση και την Έρευνα», δηλ. μαστίγιο και καρότο. 4. «νέα ισχυρή, ευέλικτη, δυναμική ηγεσία των Ιδρυμάτων με δυνατότητα πρωτοβουλίας και σύνθεσης, αποτελεσματικότητα και αρμοδιότητες, ικανή να εμπνέει εμπιστοσύνη», όχι στην ακαδημαϊκή κοινότητα, αλλά «στην κοινωνία και την πολιτεία», δηλ. στην αγορά και στο πολιτικό προσωπικό του κεφαλαίου! 5. «Ιδρύματα που καθορίζει το καθένα τους στόχους του, τη δική του ιδιαίτερη εκπαιδευτική και ερευνητική φυσιογνωμία, στρατηγική, δομή και λειτουργία», στο πλαίσιο της ανύπαρκτης «εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση», δηλ. κατ' ουσία αποκλειστικά των προδιαγραφών του «Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης και Έρευνας». 6. «Ιδρύματα που λειτουργούν με υποδειγματικά διαφανείς διαδικασίες και πολυετείς –αμοιβαία δεσμευτικές– προγραμματικές συμφωνίες με την πολιτεία», της οποίας, ως

γνωστόν, ο λόγος είναι συμβόλαιο... 7. «διαρκή αξιολόγηση των Ιδρυμάτων στη βάση στόχων και επιτευγμάτων, και τα αποτελέσματα της λειτουργίας τους, όπως διαμορφώνονται στο πλαίσιο των προγραμματικών συμφωνιών τους με την πολιτεία». Εδώ ο συντάκτης, στη σπουδή του να προτάξει την αγοραία αξιολόγηση μέχρι θανάτου των ΑΕΙ, δεν μπήκε καν στον κόπο να δει τη σύνταξη της πρότασης... 8. «Ιδρύματα που ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στους διεθνείς κανόνες ακαδημαϊκής δεοντολογίας» (βλ. αγγλοσαξονικά πρότυπα και ΕΧΑΕΕ). 9. «ανανεωμένα προγράμματα σπουδών, με πιστοποίηση της ποιότητάς τους από διεθνείς επιστημονικές επιτροπές» (πιστοποίηση Συστημάτων Διαχείρισης ιθαγενών επιχειρήσεων παροχής εκπαιδευτικών υπηρεσιών κατά τα πρότυπα ISO με επιτροπές ελεγκτών της αλλοδαπής)! 10. «συνενώσεις εκπαιδευτικών και ερευνητικών Ιδρυμάτων με στόχο τη δημιουργία της απαραίτητης κρίσιμης μάζας για βέλτιστα εκπαιδευτικά και επιστημονικά αποτελέσματα», δηλ. «Καλλικράτης» για τα ΑΕΙ με όρους εξοντωτικής λιτότητας. 11. «Ιδρύματα εξωστρεφή που αλληλεπιδρούν αποτελεσματικά με το εξωτερικό κοινωνικό τους περιβάλλον, τοπικό, εθνικό, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο», δηλ. προσαρμοσμένα στις ανάγκες του εγχώριου, ευρωπαϊκού και παγκόσμιου κεφαλαίου. 12. «Ιδρύματα που πρωταγωνιστούν διεθνώς στη βάση της ακαδημαϊκής τους ποιότητας και αριστείας» (παρακάτω θα αναφερθούμε στις έννοιες «ποιότητα» και «αρι-

στεία»). 13. «Ιδρύματα που πρωταγωνιστούν στην καινοτομία και τη μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας στην κοινωνία και την οικονομία» (έχουμε ήδη αναφερθεί στα περί καινοτομίας).

Ο έχων τη νομοθετική πρωτοβουλία θεωρεί το «Συμβούλιο του Ιδρύματος» (στο Πανεπιστήμιο-Επιχείρηση, κατά τα πρότυπα του Δ.Σ. Αωνύμου Εταιρίας) «αναγκαία προϋπόθεση για την ενίσχυση της αυτοδιοίκησης». Στη συνέχεια ο νομοθέτης απογειώνει την κοινωνική και πολιτική θεωρία: «Για την αποτελεσματική διακυβέρνηση κάθε οργανισμού, απαιτείται ισχυρή διοίκηση, χωρίς εξαρτήσεις εντός και εκτός του οργανισμού, με συνέχεια και προσήλωση σε μακροπρόθεσμη στρατηγική! Διοίκηση, και μάλιστα ισχυρή, χωρίς εξαρτήσεις, είναι μια καινοτομία αιχμής στην επιστήμη... Η διοίκηση είναι εξ ορισμού σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ διοικούντων και διοικουμένων. Σε ανταγωνιστικές κοινωνίες και θεσμούς, έχει κατ' ανάγκη χαρακτηριστικά αμοιβαίων ετεροβαρών εξαρτήσεων μεταξύ εξουσιαστών και εξουσιαζομένων, δηλ. συνιστά σχέσεις κυριαρχίας και υποταγής. Αυτό είναι το αλφάβητο της σχετικής επιστημονικής προσέγγισης. Τι θέλει όμως να πει ο νομοθέτης ποιητική αδεία; «Η διοίκηση πρέπει να ελέγχεται και να λογοδοτεί σε επίσης ανεξάρτητο σώμα, το οποίο απολαμβάνει της εμπιστοσύνης της ακαδημαϊκής κοινότητας, των κοινωνικών και οικονομικών φορέων και της πολιτείας». Εδώ έγκειται η ταχυδακτυλουργία ολκής: επικαλούμενος τις (ανεπιθύμητες για τα

συμφέροντα που πρεσβεύει ο νομοθέτης) εναπομείνασες λειτουργίες ελέγχου και λογοδοσίας εντός της πανεπιστημιακής-επιστημονικής κοινότητας ως «ανεπιθύμητες εξαρτήσεις», προτείνει δύο ανεξάρτητα από αυτήν την καθ' ύλην αρμόδια για ζητήματα διδασκαλίας και έρευνας κοινότητα όργανα, που το ένα λογοδοτεί στο άλλο, και κανένα στην κοινότητα του ΑΕΙ! Παρακάτω θα δούμε τι όργανα είναι αυτά, που λογοδοτούν και από που αντλούν τη δικτατορική έναντι της πανεπιστημιακής κοινότητας ισχύ τους.

Η εμπειρία του καλού μας νομοθέτη «έχει δείξει ότι όταν η λειτουργία και οι αποφάσεις των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων λαμβάνονται μόνο εσωτερικά, τα αποτελέσματα δεν είναι πάντοτε υποδειγματικά, όπως απαιτείται». Αλήθεια, τι σημαίνει υποδειγματικά αποτελέσματα, με τι κριτήρια και από ποιόν απαιτούνται αυτά; Προς ενίσχυση των παραπάνω και με την επίκληση «γραφειοκρατικού ελέγχου» επενδύει το εγχείρημα με «εκχώρηση αρμοδιοτήτων, τις οποίες σήμερα έχει το Υπουργείο», ως δήθεν μεγαλόψυχη ανταπόκριση σε «ένα ισχυρό και για πολλά χρόνια σταθερό αίτημα της ακαδημαϊκής κοινότητας, που αποσκοπεί στη συνεχή βελτίωση της ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης». Σε αυτό το πνεύμα, επιλέγει τη «μετάβαση από το σημερινό σύστημα διοίκησης σε αυτό της διοίκησης από δύο όργανα με διακριτή σύνθεση και αρμοδιότητες. Για τα Πανεπιστήμια τα όργανα αυτά είναι η Σύγκλητος και το Συμβούλιο. Για τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα τα

ανάλογα όργανα είναι η Συνέλευση και το Συμβούλιο». Εκ πρώτης όψεως έχουμε μια δυαρχία Δ.Σ. της Α.Ε. του ΑΕΙ (το λέμε Σ.Δ. για να μη προκαλεί) και Συγκλήτου. Είναι άραγε έτσι τα πράγματα;

Ποια θα είναι η σύνθεση του Δ.Σ.; «Το Συμβούλιο κάθε Ιδρύματος... θα πρέπει να απαρτίζεται τόσο από εσωτερικά μέλη του Ιδρύματος όσο και από μέλη που δεν ανήκουν σε αυτό», χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις για τη σύνθεση, τον τρόπο συγκρότησης, και την κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των οργάνων της «νέας διοίκησης», αφήνοντας περιθώρια για «διαβούλευση». Το μόνο σαφές είναι ότι εδώ παραβιάζεται κατάφωρα το άρθρο 16 του Συντάγματος περί του αυτοδιοικητού των ΑΕΙ, δεδομένου ότι εκχωρούνται μείζονος σημασίας διοικητικές λειτουργίες σε εξωπανεπιστημιακούς.

Η συνέχεια των ταχυδακτυλουργιών, αφορά τις δικαιοδοσίες και τους διακριτούς ρόλους των οργάνων αυτής της τρόπου τινά δυαρχίας: Συγκλήτου/Συνέλευσης και Συμβουλίου. Μας λέει λοιπόν ο νομοθέτης: «Όλα τα ακαδημαϊκά ζητήματα του Ιδρύματος παραμένουν στην αρμοδιότητα της Συγκλήτου/Συνέλευσης του Ιδρύματος». Ο αναγνώστης δεν θα βρει πουθενά στο κείμενο ορισμό των «ακαδημαϊκών ζητημάτων». Οι εμφάσεις του συντάκτη επικεντρώνονται στα «μη ακαδημαϊκά», των οποίων την ευθύνη θα έχει αποκλειστικά το Δ.Σ. Προσέξτε ποια είναι αυτά τα «μη ακαδημαϊκά»: η «στρατηγική ανάπτυξης του Ιδρύματος (συνεργασίες κ.α.), η έγκριση του προϋπολογισμού», δηλ. η στρατηγική ανάπτυξης δι-

δακτικού και ερευνητικού έργου και η οικονομική διασφάλιση των σχετικών λειτουργιών, εξοπλισμού και υποδομών, η «έγκριση του προγραμματισμού και της προγραμματικής συμφωνίας με την πολιτεία», η «έγκριση του απολογισμού λειτουργίας, η αξιοποίηση της παρουσίας του Ιδρύματος», οι «διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και η τήρηση του Εσωτερικού Κανονισμού λειτουργίας», δηλ. ο έλεγχος του διδακτικού και ερευνητικού έργου, η «έγκριση και αναθεώρηση του πλαισίου λειτουργίας του (Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας, οργανόγραμμα κ.α.)», δηλ. του εσωτερικού θεσμικού πλαισίου του διδακτικού και ερευνητικού έργου, η «επιλογή του Πρύτανη/Προέδρου ΤΕΙ και την παύση των καθηκόντων του», δηλ. του ανωτάτου εκτελεστικού οργάνου του ΑΕΙ, η «έγκριση της ευρωπαϊκής και διεθνούς στρατηγικής του Ιδρύματος»! Αυτά τα ολίγα είναι τα «μη ακαδημαϊκά»! Διερωτάται ο αναγνώστης: αν αυτά είναι τα «μη ακαδημαϊκά», τότε τι απομένει για τα «ακαδημαϊκά»; Το δίλημμα περί νοητικής επάρκειας του συντάκτη ή αποκάλυπτου εμπαιγμού της νοημοσύνης της πανεπιστημιακής κοινότητας εγείρεται από μόνο του.

Κατά το νομοθέτη, το Δ.Σ. «αποτελείται από άμεσα εκλεγμένα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας του Ιδρύματος και από εξωτερικά μέλη». Δεν παρέχεται η παραμικρή διευκρίνιση σχετικά με το πως εκπροσωπούνται οι φοιτητές και το λοιπό μη ακαδημαϊκό προσωπικό του Ιδρύματος, με το ποιος εκλέγει τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας (με τι κρι-

τήρια) και ποιος διορίζει τα εξωτερικά μέλη. Πληροφορούμεθα ωστόσο, ότι «τα εξωτερικά μέλη του Συμβουλίου είναι σημαντικές προσωπικότητες που έχουν διακριθεί σε διάφορους τομείς της επιστήμης, των γραμμάτων, των τεχνών και της ευρύτερης κοινωνίας, τα οποία επιλέγονται ως άτομα και όχι ως ex officio εκπρόσωποι φορέων ή οργανισμών»! Ολίγον star system με «διακεκριμένες σημαντικές προσωπικότητες» θα προσδώσει λάμψη στο Δ.Σ. Πρακτικά, ανοίγει ο δρόμος για αποκάλυπτη πολιτική-κυβερνητική παρέμβαση, για άμεση εμπλοκή οικονομικών κλπ ιδιοτελών φορέων και παραγόντων.

Στη συνέχεια μαθαίνουμε ότι «η Σύγκλητος/Συνέλευση αποτελείται από τον Πρύτανη/Πρόεδρο ΤΕΙ, τους Κοσμήτορες/Διευθυντές Σχολών και εκπροσώπους των φοιτητών και των λοιπών κατηγοριών του προσωπικού». Εξαιρετικό όργανο! Απαρτίζεται από τον διορισμένο από το εν πολλοίς εξωπανεπιστημιακής σύνθεσης Πρύτανη-ύπατο αρμοστή, και από τους αγνώστου προελεύσεως και διαδικασίας ανάδειξης κοσμήτορες/διευθυντές, με άγνωστη εκπροσώπηση φοιτητών και των λοιπών κατηγοριών του προσωπικού και κυρίως: με άγνωστες αρμοδιότητες (δεδομένου ότι οι αποφασιστικές εκχωρούνται στο Δ.Σ.). Κατά τα λοιπά, θα υπάρξει η διαφάνεια του «αποφασίζομεν και διατάσσομεν»: «οι αποφάσεις όλων των οργάνων του Ιδρύματος δημοσιοποιούνται στο διαδίκτυο».

Την ευθύνη της απροσδιορίστου περιεχομένου «ακαδημαϊκής διοίκησης»

του Ιδρύματος έχει ο Πρύτανης-ύπατος αρμοστής και η Σύγκλητος. Πληροφορούμεθα δε ότι «ο Πρύτανης θα πρέπει να έχει υψηλά ακαδημαϊκά προσόντα... μπορεί να είναι καθηγητής Πανεπιστημίου της Ελλάδας ή του εξωτερικού. Εφόσον Πρύτανης εκλεγεί καθηγητής άλλου Πανεπιστημίου, ταυτόχρονα του προσφέρεται θέση καθηγητή στο γνωστικό του αντικείμενο, στο Ίδρυμα στο οποίο εκλέγεται». Ο Πρύτανης «επιλέγεται» από το Δ.Σ. «μετά από διεθνή πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος και τη γνώμη του ακαδημαϊκού προσωπικού του Ιδρύματος (ο τρόπος έκφρασης της γνώμης αυτής αποτελεί θέμα της διαβούλευσης). Την πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος συντάσσει το Συμβούλιο του Ιδρύματος». Οι εξωπανεπιστημιακοί επιλέγουν (πιθανόν και εξωπανεπιστημιακό) Πρύτανη, με το ακαδημαϊκό προσωπικό σε ρόλο θεατή που εκφέρει (με άγνωστο τρόπο και ισχύ) γνώμη! Η εικονική δυναρχία αποβαίνει ουσιαστική δικτατορική μοναρχία του Πρύτανη-ύπατου αρμοστή και του Δ.Σ. (από το οποίο ο ίδιος διορίζεται και στο οποίο λογοδοτεί) έναντι της παρωδίας Σύγκλητου.

Κατά παράβαση του Συντάγματος, η όλη θεσμική συγκρότηση, η δομή, τα όργανα και η διοίκηση των ΑΕΙ αλλάζουν άρδην, κατά τα πρότυπα της επιχείρησης Α.Ε. με τον Πρύτανη-Διευθύνοντα Σύμβουλο και το Δ.Σ. Αυτό το παραδέχεται εμμέσως πλην σαφώς και ο νομοθέτης, με τα όσα λέει περί «Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας» (2 προτάσεις: 1. «Θεσμοθέτηση του Ακαδημαϊκού Συνηγόρου, στο

πλαίσιο του Συνηγόρου του Πολίτη, ως αρχής διευθέτησης των ενδοακαδημαϊκών διαφορών». 2. «Συγκρότηση ανεξάρτητου Εθνικού Συμβουλίου Ακαδημαϊκής και Ερευνητικής Δεοντολογίας»). Με το συνταγματικά ισχύον καθεστώς, το αυτοδιοίκητο, διενέξεις στο εσωτερικό των ΑΕΙ δεν εμπίπτουν στη δικαιοδοσία του Συνηγόρου του Πολίτη, ή παρόμοιων οργάνων, δεδομένου ότι τα τελευταία χειρίζονται διαφορές του πολίτη έναντι της διοίκησης. Σε αντίθεση με αυτές, οι ενδοπανεπιστημιακές διαφορές, είναι διαφορές στο εσωτερικό της διοίκησης-αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ και διευθετούνται από την ίδια³. Με τις

3. Αυτό διαπίστωσα και με την εμπειριστατωμένη σχετική γνωμοδότηση του Συνηγόρου του Πολίτη, ως απάντηση σε προσφυγή μου για την πραξικοπηματική «ανάδειξη» πρυτανικών αρχών στο Πολυτεχνείο Κρήτης με εκλογές βίας και νοθείας (27.8.08). Η γνωμοδότηση του Συνηγόρου του Πολίτη, (26 Σεπτεμβρίου 2008, Αριθμ. Πρωτ.: 15441/08/1) σε σχετική αναφορά μου (αριθμός πρωτοκόλλου 15441) διευκρινίζει ότι δεν ισχύει στα ΑΕΙ τέτοιος διαχωρισμός: «θέματα που άπτονται των σχέσεων μεταξύ επιμέρους οργάνων της διοίκησης» είναι «εσωτερικά θέματα της Διοίκησης (π.χ. οργάνωσης και λειτουργίας συλλογικών οργάνων)». Επιπλέον, «ΝΠΔΔ, όπως τα ΑΕΙ, όταν τα μέλη τους (όπως εδώ τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας) εκλέγουν τα όργανα της διοίκησης τους, δεν είναι «διοικούμενοι». Αντίθετα ο «διοικούμενος» αντιπαραβάλλεται προς την Διοίκηση ασκώντας τα δικαιώματά του, ενώ το μέλος της ακαδημαϊκής κοινότητας μετέχει της διοικήσεως, ο δε νομοθέτης έχει παράσχει σ' αυτό ειδικά δικαιώματα

προωθούμενες αντισυνταγματικές αλλαγές, αίρεται το αυτοδιοίκητο. Οι σχέσεις μεταξύ διοίκησης και διοικούμενου αλλάζουν άρδην, παύουν να συνιστούν ενδοστρεφείς διαφορές αναγόμενες στα *interna corporis* του Α.Ε.Ι. Εξ' ου και τα προτεινόμενα όργανα «Ακαδημαϊκής Δεοντολογίας».

Μετά τη διοικητική-δικτατορική μετάλλαξη του Πανεπιστημίου, στο πνεύμα των αναγκών του ΑΕΙ Α.Ε., διευθετούνται και οι εργασιακές σχέσεις και βαθμίδες του προσωπικού παροχής ερευνητικών και διδακτικών υπηρεσιών. Γίνονται ακόμα πιο ιεραρχικές, ελαστικές και επισφαλείς. «Οι βαθμίδες του διδακτικού προσωπικού περιορίζονται σε τρεις (Καθηγητές, Αναπληρωτές Καθηγητές, Επίκουροι Καθηγητές). Η εξέλιξη του διδακτικού προσωπικού κρίνεται με κλειστή διαδικασία. Η μονιμότητα διασφαλίζεται στη βαθμίδα του Αναπληρωτή Καθηγητή. Καταργείται ο θεσμός του διδάσκοντα με βάση το ΠΔ 407 και αντικαθίσταται από το θεσμό του Λέκτορα με κυρίως διδακτικά καθήκοντα. Η θέση του λέκτορα δεν αποτελεί εξελίξιμη βαθμίδα. Τα χαρακτηριστικά του λοιπού προσωπικού των Πανεπιστημίων (π.χ. ΕΕΔΙΠ, ΕΤΕΠ, Διοικητικό κλπ.) εξειδικεύονται στον Εσωτερικό Κανονισμό λειτουργίας του Ιδρύματος». Αυτή η επίθεση στην εργασιακή και ακαδημαϊκή υπόσταση των πανεπιστημιακών ανατρέπεται πλήρως εργασιακές σχέσεις και κατακτήσεις δεκαετιών: *Καταργείται η βαθμίδα του Λέκτορα*, ο οποίος μετατρέπεται σε συμβασιούχο διδάσκοντα, χωρίς

δυνατότητα εξέλιξης με κυρίως (αν όχι αποκλειστικά) διδακτικά καθήκοντα. Μετατρέπεται δηλαδή σε «εκσυγχρονισμένη» εκδοχή βοηθού. *Καταργείται η μονιμότητα του Επίκουρου Καθηγητή*.

Ακόμα πιο κραυγαλέα αγοραίες είναι οι προτεινόμενες «προϋποθέσεις εκλογής» μελών του διδακτικού προσωπικών των Ιδρυμάτων, οι οποίες «αποτελούν στοιχείο της ταυτότητας κάθε Ιδρύματος και της διαδικασίας διαμόρφωσης της στρατηγικής και της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας του και αποτελεί στοιχείο της αξιολόγησής του από ανεξάρτητη αρχή». Για τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για εκλογή σε θέση διδακτικού προσωπικού προτείνονται τα εξής: «• τα απαιτούμενα προσόντα καθορίζονται από το Ίδρυμα στον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας, • το γνωστικό αντικείμενο των θέσεων που προκηρύσσονται προσ-

παρέμβασης και ελέγχου». Εν κατακλείδι «οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, εφ' όσον δρουν υπό τη συγκεκριμένη τους ιδιότητα, δεν αποτελούν σχέσεις μεταξύ διοίκησης και διοικούμενου, αλλά ενδοστρεφείς διαφορές αναγόμενες στα *interna corporis* του Α.Ε.Ι. Πρόκειται δηλ. για εσωτερικό θέμα της διοίκησης και όχι για πρόβλημα σχέσης κράτους-πολίτη». Αυτή ακριβώς είναι κατά το νομοθέτη η «συνταγματική κατοχύρωση της αυτοδιοίκησης των ΑΕΙ... η αρμοδιότητα διοικητικής επίλυσης «ενδοστρεφών» διαφορών μεταξύ μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας, ως προς τη νόμιμη συγκρότηση οργάνων των ΑΕΙ, εξαντλείται στις ακαδημαϊκές αρχές, πέραν των οποίων βέβαια παραμένει ανοικτός ο δικαστικός έλεγχος».

διορίζεται με βάση τις ανάγκες υλοποίησης των προγραμμάτων σπουδών, • τα εκλεκτορικά σώματα είναι διεθνούς σύνθεσης, • τα Ιδρύματα συντάσσουν και δημοσιοποιούν καταλόγους εξωτερικών κριτών ανά γνωστικό πεδίο, • οι μόνιμοι καθηγητές υπόκεινται σε περιοδική διαδικασία αξιολόγησης ως προς το ερευνητικό τους έργο από επιτροπές κρίσης διεθνούς σύνθεσης, • οι υπηρετούντες σήμερα μόνιμοι καθηγητές αξιολογούνται μετά από αίτησή τους».

Εδώ φαίνεται σαφέστερα η παγίδα «της στρατηγικής και της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας» του κάθε ΑΕΙ μέσω και του «Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας» (συντασσόμενου βάσει του «λιτού θεσμικού πλαισίου»), όταν η δήθεν αυτοτέλεια εξαντλείται στη λειτουργία του πολιορκητικού κριού για την πλήρη ρευστοποίηση των εργασιακών σχέσεων στο Πανεπιστήμιο. Οι «προϋποθέσεις εκλογής» κυμαίνονται από ΑΕΙ σε ΑΕΙ και γίνονται στοιχείο της αξιολόγησής του από ανεξάρτητη αρχή! Η προερχόμενη από τον εθισμό σε έξωθεν επιτήρηση των κυβερνώντων (σε καθεστώς εκχώρησης κυριαρχικών δικαιωμάτων) συμπλεγματική ξενομανία, αναγορεύεται σε γενικευμένη θέσμιση της εξευτελιστικής δουλοπρέπειάς τους, ακόμα και με τη «διεθνή σύνθεση» και τους «εξωτερικούς κριτές» των εκλεκτορικών σωμάτων. Μοναδική πρωτοτυπία του κατοχικού Πανεπιστημίου του Μνημονίου! Από ποιες χώρες θα προέρχονται αυτοί οι κριτές; Σε τι γλώσσα θα λαμβάνουν σφαιρική γνώση της συνεισφοράς ελλήνων ερευνητών; Τι

καταστροφικές επιπτώσεις θα έχει αυτό στις κοινωνικές επιστήμες, στη φιλοσοφία, στις ανθρωπιστικές σπουδές και γενικότερα στις επιστήμες του λόγου; Τι θα σημαίνει για την ελευθερία της έρευνας η υπαγωγή των εν λόγω επιστημών στα γνωστά αγγλοσαξονικά πρότυπα-προδιαγραφές; Πόσος ακόμα δουλοπρεπής ενδοτισμός θα επιδειχθεί στο συντονισμένο πολιτισμικό ιμπεριαλισμό της νεοφιλελεύθερης «παγκοσμιοποίησης»;

Ο τρόπος συγκρότησης των εκλεκτορικών σωμάτων δεν διευκρινίζεται. Δεδομένης όμως της υποβάθμιση του Τμήματος ως ακαδημαϊκής και διοικητικής μονάδας, και της συνακόλουθης υποβάθμισης ή και κατάργησης της ΓΣ Τμήματος/ή Σχολής, είναι προφανές ότι η συγκρότηση των εκλεκτορικών σωμάτων καθώς και η εκλογική διαδικασία δεν θα υπόκειται πλέον στον ακαδημαϊκό έλεγχο συμμετοχικών οργάνων. Εδώ διαφαίνεται και η πρόθεση για συγκρότηση αδιαφανών και αυθαίρετων ως προς τα επιστημονικά γνωστικά αντικείμενα εκλεκτορικών σωμάτων (βλ. τη σχετική ανακοίνωση του Δικτύου Πληροφόρησης http://net.glotta.ntua.gr/actions/2010-10-24_DIKTYO-ANAKOINWSH.pdf). Προβλέπεται τακτική αξιολόγηση για τους μόνιμους (Αναπληρωτές Καθηγητές και Καθηγητές) από «διεθνή εκλεκτορικά σώματα», από την οποία θα εξαρτάται η συνολική ακαδημαϊκή και ερευνητική δραστηριότητά τους, αλλά και οι αμοιβές τους.

Στο ίδιο πνεύμα θεσμοθετείται η δυνατότητα εκλογής καθηγητών-διπλοθε-

σιτών, οι οποίοι ήδη υπηρετούν σε ΑΕΙ της αλλοδαπής, «χωρίς οι τελευταίοι να υποχρεούνται να παραιτηθούν από τη θέση τους στο εξωτερικό», ενώ προβλέπεται και η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων δια της «αναστολής καθηκόντων», ώστε «τα μέλη του διδακτικού προσωπικού μπορούν, μετά από άδεια της Σχολής και την έγκριση του Συμβουλίου, να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε φορείς εκτός του Ιδρύματος». Διοικητικό και Τεχνικό Προσωπικό θα υπάρχει «ανάλογα με τις ανάγκες του και τον διαθέσιμο προϋπολογισμό» του κάθε Ιδρύματος, «μετά από δημόσια προκήρυξη... με την έγκριση του Πρύτανη/Προέδρου του ΤΕΙ και την επικύρωση του Συμβουλίου του Ιδρύματος». Ο νομοθέτης προϋποθέτει για τις επερχόμενες (λόγω μετάλλαξης της διοίκησης, καταργήσεων, συγχωνεύσεων, κ.ο.κ.) μετατάξεις-απολύσεις: «Οι ήδη υπηρετούντες διοικητικοί υπάλληλοι και μέλη του τεχνικού προσωπικού εντάσσονται στις θέσεις που διαμορφώνονται. Όσοι από αυτούς δεν επιθυμούν την τοποθέτηση αυτή έχουν το δικαίωμα μετάταξης σε άλλες υπηρεσίες του δημοσίου». Επιχειρεί επιπλέον να διασκεδάσει τις ανησυχίες, αναφέροντας ότι «θα προβλεφθούν μεταβατικές διατάξεις για τα υπηρετούντα μέλη, οι οποίες θα εξειδικευτούν στο πλαίσιο της διαβούλευσης».

Η περιβόητη «οικονομική αυτοτέλεια, ευελιξία και αποτελεσματικότητα», πέρα από «αντιγραφειοκρατικές» κορώνες, σημαίνει αποδέσμευση της κυβέρνησης από την συνταγματική υποχρέωση

της δημόσιας χρηματοδότησης των ΑΕΙ, ελέω «πλήρους διαχείρισης των οικονομικών των Ιδρυμάτων, συμπεριλαμβανομένης της μισθοδοσίας», η οποία «περιέρχεται στα ίδια τα Ιδρύματα». Η κυβέρνηση θα καθορίζει «τα ελάχιστα όρια. Η πολιτεία χρηματοδοτεί το προσωπικό των Ιδρυμάτων σύμφωνα με τις προγραμματικές συμφωνίες. Τα Ιδρύματα μπορούν να διαμορφώνουν τη δική τους συμπληρωματική πολιτική, ώστε να ανταποκρίνεται στις ιδιαίτερες ακαδημαϊκές και επιστημονικές τους ανάγκες, προκειμένου να προσελκύουν επιστήμονες υψηλού κύρους ή/και για την παροχή πρόσθετων κινήτρων στο προσωπικό τους». Έτσι καταργείται το ενιαίο μισθολόγιο των πανεπιστημιακών και οι αμοιβές εξατομικεύονται βάσει των «επιδόσεων» τους στις αξιολογήσεις. Ο μισθός όλων των εργαζόμενων στο πανεπιστήμιο θα είναι υπό συνεχή διαβούλευση με το Δ.Σ. Το κράτος θα παρέχει ένα κατώτατο μισθό «σύμφωνα με τις προγραμματικές συμφωνίες», ο οποίος, στο πλαίσιο του Μνημονίου, πρακτικά θα είναι ένα «επίδομα» επιβίωσης. Τυχόν συμπλήρωση αυτού του επιδόματος του κάθε διδάσκοντα θα γίνεται από το κάθε πανεπιστήμιο ξεχωριστά, ανάλογα με τους «ίδιους» πόρους που διαθέτει και ανάλογα την «αξιολόγηση» τόσο σε συλλογικό όσο και σε ατομικό επίπεδο.

Δεδομένης της μεθοδευόμενης παραίτησης της κυβέρνησης από τη χρηματοδότηση, ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στις δωρεές και τις φοροαπαλλαγές τους, και στις Προγραμματικές συμφωνίες: «Τα

Ιδρύματα χρηματοδοτούνται από την πολιτεία, στη βάση –αμοιβαία δεσμευτικών– προγραμματικών συμφωνιών».

Στο κείμενο αυτό καταρρέουν τα ασύστολα ψεύδη που διέδιδαν οι εκπρόσωποι των κομμάτων εξουσίας κατά την προηγούμενη φάση της «διαδικασίας της Μπολόνια», περί δήθεν άσχετης με τη χρηματοδότηση αξιολόγησης. *Εδώ, η χρηματοδότηση συναρτάται ωμά και κατηγορηματικά με την αγοραία αξιολόγηση*, μέσω της οποίας διασφαλίζεται το μαστίγιο και το καρότο της επιχειρηματικής μετάλλαξης των ΑΕΙ, «στη βάση δεικτών ποιότητας και των επιτευγμάτων τους. Οι δείκτες αυτοί μεταβάλλονται περιοδικά ώστε να επιτυγχάνονται οι μεταβαλλόμενοι στόχοι και οι προτεραιότητες της εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση. Οι διοικήσεις των Ιδρυμάτων αποκτούν συγκεκριμένα κίνητρα, προκειμένου να συμμετέχουν αποτελεσματικά στην υλοποίηση της εθνικής στρατηγικής, την ανάπτυξη της ιδιαίτερης ταυτότητάς τους, την επίτευξη των στόχων τους και τη συνεχή βελτίωση της ποιότητάς τους.

Τα Ιδρύματα επιβραβεύονται για τα επιτεύγματά τους με συγκεκριμένο τρόπο». Προτείνονται μάλιστα οι εξής δείκτες-κριτήρια αξιολόγησης: 1. αριθμός αποφοίτων/εισερχόμενους φοιτητές (δηλ. όσο πιο πολλοί και πιο εύκολα αποφοιτούν, θα κρινόμαστε παραγωγικότεροι;), 2. αριθμός των φοιτητών, ανάλογα με το είδος της ειδίκευσής τους (ιατρική, πολυτεχνείο, οικονομικά, κ.λπ.), 3. αριθμός

αλλοδαπών φοιτητών (στα πλαίσια της διεθνοποίησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας παροχής διδακτικών υπηρεσιών και εμπορίας τίτλων σπουδών), 4. αριθμός φοιτητών που προσελκύονται στο Ίδρυμα μέσω των ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Έρασμος κ.ά.), 5. αριθμός φοιτητών που αποστέλλονται στο εξωτερικό μέσω ευρωπαϊκών εκπαιδευτικών προγραμμάτων (Έρασμος κ.ά., στα πλαίσια της τουριστικής κινησιοθεραπείας), 6. προσφερόμενες υποτροφίες και βραβεία, ιδίως με προσέλκυση εξωτερικών πόρων και χορηγιών (αν δεν έχεις χορηγούς-χρηματοδότες, δεν αξίζεις;), 7. βαθμός αξιοποίησης πόρων του Ιδρύματος (προφανώς επιχειρηματικής), 8. αποδοτικότητα διαχείρισης επιπλέον εσόδων (π.χ. γενικά έξοδα ερευνητικών και αναπτυξιακών έργων) [προφανώς με επενδυτικά κριτήρια]. Ακολουθούν κριτήρια «ανταγωνιστικότητας» και χρηματοδότησεων: 9. αριθμός απλών συμμετοχών σε διεθνή ανταγωνιστικά προγράμματα έρευνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 10. αριθμός συμμετοχών με συντονιστικό ρόλο σε ανταγωνιστικά προγράμματα έρευνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 11. αριθμός μελών του επιστημονικού προσωπικού με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (μ' άλλα λόγια, αν ήδη χρηματοδοτείσαι απ' το Ε.Σ.Ε., είσαι καλός και θα ξαναχρηματοδοτηθείς). Κριτήρια «αριστείας»: 12. αριθμός Κέντρων Αριστείας στην Εκπαίδευση και την οργάνωση της μάθησης, 13. αριθμός Κέντρων Αριστείας στην Έρευνα. Κριτήρια με αν-

θρωπιστικό-κοινωνικό μανδύα: 14. αριθμός φοιτητών σε προγράμματα Διά Βίου Μάθησης, 15. αριθμός φοιτητών/αποφοίτων με αναπηρίες (ο ανταγωνισμός θα αφορά την προσέλκυση ή και την πρόκληση αναπηρίας;), 15. πορεία επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων. *Μ' άλλα λόγια, το Ίδρυμα θα τιμωρείται αξιολογικά για την ανεργία! Μ' ένα σμπάρο, πολλά τρυγόνια: και απενοχοποίηση του συστήματος που είναι ανίκανο να διασφαλίσει το δικαίωμα στην εργασία, και διάχυση της ευθύνης στα άνεργα άτομα και στα ΑΕΙ απ' όπου αποφοίτησαν, και μείωση της χρηματοδότησης λόγω κακής αξιολόγησης.* Εδώ ο αγοραίος αξιολογικός οίστρος συναντά τη νεοφιλελεύθερη ιδεοληψία-διαστροφή και απογειώνεται! 16. αριθμός ανδρών/γυναικών στο επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό (η δημογραφία και οι ποσοτώσεις ως κριτήριο αξιολόγησης;). Ακολουθούν κριτήρια ξενομανίας-ξενοδουλείας και διεθνοποίησης της επιχειρηματικής δραστηριότητας: 17. αριθμός διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού που κατέχει θέσεις στα κεντρικά όργανα διοίκησης διεθνών ακαδημαϊκών ή ερευνητικών οργανισμών, ή διεθνών επιστημονικών εταιρειών. 18. αριθμός συμφωνιών συνεργασίας με άλλα Ίδρυματα Ανώτατης Εκπαίδευσης της Ελλάδας ή του εξωτερικού.

Πληροφορούμεθα επίσης ότι «η πολιτεία οργανώνει ειδική υπηρεσία, η οποία με την υποστήριξη ειδικών επιστημόνων και φορέων, αναλαμβάνει τη διαπραγμάτευση και την υπογραφή των προγραμματικών συμβάσεων με τα Ίδρυματα, τη δια-

χείριση και κατανομή της δημόσιας χρηματοδότησης στα Ίδρυματα, την κοστολόγηση των υπηρεσιών, την επεξεργασία σχετικών δεικτών και προτύπων, και τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων από τα επιμέρους Ίδρυματα». Οποία ανεξαρτησία, αυτοτέλεια και αυτοδιοίκηση! Δοθείσης της ως άνω ελευθερίας, ο νομοθέτης μας παρέχει γενναιόδωρα τη διακριτική ευχέρεια να διαβουλευθούμε επί τριών εναλλακτικών προτάσεων για τη θεσμοθέτηση αυτής της υπηρεσίας, η οποία, σε κάθε περίπτωση θα κόβει και θα ράβει τα ψιχία χρηματοδότησης: 1. νέα «ανεξάρτητη αρχή» με αρμοδιότητα τη χρηματοδότηση της Ανώτατης Εκπαίδευσης. 2. Μετεξέλιξη της «Ανεξάρτητης Αρχής για τη Διασφάλιση της Ποιότητας της Ανώτατης Εκπαίδευσης» (της γνωστής πλέον Α.ΔΙ.Π., που όταν ιδρύθηκε «δεν θα είχε καμία σχέση με χρηματοδότηση», μ' άλλα λόγια, η πολιτική ως κατ' επάγγελμα απάτη) σε Ανεξάρτητη Αρχή Αξιολόγησης, Πιστοποίησης και Χρηματοδότησης της Ανώτατης Εκπαίδευσης. 3. Η διαχείριση της χρηματοδότησης γίνεται από ειδική υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας.

Η νομιμοποίηση των κολεγίων στα πλαίσια του μεταλυκειακού χυλού, συνεπιφέρει ακραία περικοπή και ριζική αλλαγή του τρόπου χρηματοδότησης των πανεπιστημίων με βάση αγοραία κριτήρια, με βάση την «ανταγωνιστικότητά» τους, όπως θα αποτυπώνεται στις «επιδόσεις» και την κατάταξή τους από την «εξωτερική αξιολόγηση». Η καινούρια

«Ανεξάρτητη Αρχή Αξιολόγησης», στην οποία περιέχεται ή άμεση ευθύνη της χρηματοδότησης, θα την κατανέμει βάσει ποσοτικών δεικτών, που θα αφορούν το βαθμό συμμόρφωσης στο κυρίαρχο πρότυπο για την εκπαίδευση και την έρευνα (π.χ. το βαθμό συμμετοχής στα ευρωπαϊκά προγράμματα). Η επιχειρηματικότητα και η σύνδεση με την οικονομία ανάγονται σε βασικό κριτήριο. Η χρηματοδότηση της έρευνας θα γίνεται μόνο επιλεκτικά με συγκεκριμένα πακέτα και με τους όρους που αυτά επιβάλλουν. Οι ανθρωπιστικές σπουδές, η φιλοσοφία και οι κοινωνικές επιστήμες θα αντιμετωπίσουν τον μαρασμό και την κατάργηση των Τμημάτων τους! Οι αμοιβές του προσωπικού από τα ιδρύματα θα εξατομικεύονται με βάση τις «επιδόσεις» τους.

Στη θέση της δημόσιας δωρεάν παιδείας, προτείνονται στους φοιτητές και στις οικογένειές τους «υπηρεσίες υποστήριξης», όπως η «κάρτα του φοιτητή» για πρόσβαση σε υπηρεσίες, η ανάθεση της σίτισης και της στέγασης σε σχήματα γνωστά από τις «Συμπράξεις Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα», ενώ το έλλειμμα χρηματοδότησης θα επιτείνει και την ιδιωτικοποίηση των σπουδών, με την «κοινωνική πολιτική» της εξώθησης των φοιτητών και των οικογενειών τους στα φοιτητικά δάνεια και την υπερχρέωση.

Το όλο εγχείρημα επενδύεται και με «περιφερειακή στρατηγική και τοπική ανάπτυξη», προφανώς συνδεδεμένη με το αυτοδιοικητικό πρόγραμμα «Καλλικράτης», «με στόχο την αποτελεσματική συμβολή των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαί-

δευσης στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, καινοτομία, ευημερία και κοινωνική συνοχή». Ως ένα επιπλέον πλήγμα στην αυτοτέλεια και αυτοδιοίκηση των ΑΕΙ, προτείνεται η θέσπιση ενός ακόμα εξωτερικού εποπτικού οργάνου, με τη «σύσταση Περιφερειακών Συμβουλίων με επιστημονική και κοινωνική συμμετοχή. Το Περιφερειακό Συμβούλιο έχει συμβουλευτικό ρόλο στη διαμόρφωση της εθνικής στρατηγικής για την Ανώτατη Εκπαίδευση, την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη την καινοτομία, τη Διά Βίου Μάθηση, καθώς και συντονιστικό ρόλο στη στρατηγική ανάπτυξης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης και των ερευνητικών κέντρων σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο». Επιπλέον, «το Περιφερειακό Συμβούλιο επεξεργάζεται προτάσεις προς τα Ιδρύματα της μεταλυκειακής Εκπαίδευσης [προσέξτε την αποκαλυπτική ορολογία] για την αποτελεσματική συνέργεια και τη δημιουργική χρήση πόρων και υποδομών». Ανοίγει λοιπόν ο δρόμος για απροκάλυπτη πολιτική παρέμβαση, για άμεση εμπλοκή οικονομικών κλπ ιδιωτών φορέων και παραγόντων και σε τοπικό-περιφερειακό επίπεδο. Η «Χωροταξική και θεματική αναδιάρθρωση», με κλείσιμο, συγχωνεύσεις, καταργήσεις, κ.ο.κ. Ιδρυμάτων, σχολών και τμημάτων, προτείνεται ωμά για λόγους κατοχικής λιτότητας, για «τον περιορισμό των διοικητικών και διαχειριστικών δαπανών».

Στη συνέχεια ο νομοθέτης παραθέτει τις άκρως ασαφείς συνταγές του για «Πτυχία με αντίκρισμα: νέα οργάνωση

της μάθησης και των προγραμμάτων σπουδών που διευκολύνουν την κινητικότητα και ενισχύουν τη διεπιστημονικότητα». Επισημαίνει υπαρκτά προβλήματα του συστήματος εισαγωγής στα ΑΕΙ, της διδασκαλίας, των εξετάσεων, χωρίς να εμβαθύνει στους λόγους και στις ευθύνες απαξίωσης και υποβάθμισης, για να καταλήξει σε προτάσεις «για τη συνεχή βελτίωση της ποιότητας των σπουδών και της μάθησης» επαναλαμβάνοντας τις προτεινόμενες αλλαγές, υπό το πρίσμα του αποδέκτη των «διδασκικών υπηρεσιών», με έμφαση στην αξιολόγηση και στην ποιότητα των Ιδρυμάτων, που «πιστοποιείται από Ανεξάρτητη Αρχή και επιτροπές επιστημόνων με διεθνή σύνθεση», στην «ενθάρρυνση της επικοινωνίας μεταξύ επιστημονικών αντικειμένων» στην ενίσχυση της «διεπιστημονικότητας», με «αυξημένη ελευθερία εκπαιδευτικών επιλογών», στην «ελευθερία μετακίνησης των φοιτητών μεταξύ διαφορετικών προγραμμάτων σπουδών, γνωστικών αντικειμένων και Ιδρυμάτων της χώρας, με ακαδημαϊκά κριτήρια, και με δυνατότητα παρακολούθησης αναγνωρισμένων περιόδων σπουδών σε Ιδρύματα του εξωτερικού», στην «εισαγωγή διαδικασιών πιστοποίησης από διεθνείς επιτροπές επιστημόνων», κ.ά.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι «νέες αρχές ακαδημαϊκής οργάνωσης και οργάνωσης των σπουδών», όπου «βασική Ακαδημαϊκή Μονάδα είναι η Σχολή που έχει την ευθύνη για τα προγράμματα σπουδών που προσφέρει, απονέμει πτυχία και μπορεί να αποτελείται από Τμή-

ματα με συγγενή επιστημονικά πεδία. Η Σχολή αναθέτει στα Τμήματα την οργάνωση και προσφορά των διαφορετικών και ευέλικτα δομημένων προγραμμάτων σπουδών. Τα Τμήματα έχουν την ευθύνη για την οργάνωση της διδασκαλίας και τη συνεχή βελτίωση της μάθησης σε αυτά». Η δομή συγκεντροποιείται γύρω από τη Σχολή. Το Τμήμα υποβαθμίζεται σε (προσωρινό;) ρόλο επικουρικό για τη διδασκαλία προγραμμάτων σπουδών, την ευθύνη των οποίων έχει η Σχολή. Είναι εντυπωσιακά από επιστημολογικής σκοπιάς τα βασικά κριτήρια του νομοθέτη για τη συγκρότηση Σχολής: 1. η «συνάφεια επιστημονικού αντικειμένου των Τμημάτων», 2. «το μέγεθός τους» και 3. «η γεωγραφική τους εγγύτητα». Εγείρεται πληθώρα ερωτημάτων σχετικά με το εφαρμόσιμο αυτών των κριτηρίων για τη συγκρότηση ενιαίων Σχολών, ως βασικών Ακαδημαϊκών μονάδων. Στο όνομα μιας στρεβλής «διεπιστημονικότητας», καταργείται το *Τμήμα*, ως *βασική λειτουργική-διοικητική μονάδα παραγωγής επιστημονικού έργου σε ένα οριοθετημένο κλάδο, βάσει μιας επιστημονικής πειθαρχίας που προσδιορίζεται από το χαρακτηριστήρα του γνωστικού αντικειμένου*. Αρμοδιότητες όπως η συγκρότηση προγράμματος σπουδών που θα ανταποκρίνεται στις επιστημονικές απαιτήσεις του κάθε πεδίου, βάσει αυτών των κριτηρίων, μπορούν να περάσουν και σε δομές παντελώς άσχετες με τον κάθε επιστημονικό κλάδο, με κάθε έννοια επιστημονικής πειθαρχίας. Προς την ίδια κατεύθυνση λειτουργεί ο κατακερματι-

σμός της ενότητας των σπουδών και των πτυχίων που προωθείται με την πρακτική άθροισης πιστωτικών μονάδων από μαθήματα σε Α.Ε.Ι. αλλά και σε ιδρύματα «δια βίου εκπαίδευσης». Συνακόλουθα διασπάται και η ενιαία ακαδημαϊκή ταυτότητα των επαγγελματικών δικαιωμάτων που αντιστοιχούν σε κάθε κλάδο. Η πραγματική διεπιστημονικότητα προϋποθέτει ως βάση την επιστημονική πειθαρχία. Στην αντίθετη περίπτωση υπονομεύει κάθε έννοια επιστημονικότητας.

Βάσει του κειμένου «οι νέοι φοιτητές εισάγονται σε Σχολή ή στο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα (Πανεπιστήμιο ή Τεχνολογικό Ίδρυμα)... εντάσσονται στα επιμέρους προγράμματα σπουδών της Σχολής, μετά από το τέλος του πρώτου έτους, ανάλογα με τις επιδόσεις και τις προτιμήσεις τους». Επιπλέον, «το Ίδρυμα υποχρεούται στον Εσωτερικό του Κανονισμό να ορίσει και να δημοσιοποιήσει τις λεπτομερείς απαιτήσεις και διαδικασίες για την ένταξη των φοιτητών σε προγράμματα σπουδών, την αλλαγή προγράμματος σπουδών και την εγγραφή φοιτητών με μεταφορά πιστωτικών μονάδων, μετά το πρώτο ακαδημαϊκό έτος». Τα Τμήματα χάνουν τη δυνατότητα μεταπτυχιακών σπουδών: «θεσμοθετούνται Σχολές Μεταπτυχιακών Σπουδών που οργανώνουν μεταπτυχιακά προγράμματα ειδίκευσης, οργανωμένα προγράμματα διδακτορικών σπουδών και απονέμουν μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών. Τα μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών στα ΤΕΙ οργανώνονται με ανάλογο τρόπο σε επίπεδο Σχολής. Ενθαρρύνεται και χρημα-

τοδοτείται η δημιουργία μεταπτυχιακών προγραμμάτων μέσω συμπράξεων ΑΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων, στα οποία Ερευνητές των Ερευνητικών Κέντρων συμμετέχουν με πλήρη δικαιώματα». Αυτή η εξέλιξη αποσπά ουσιαστικά την έρευνα από τα Τμήματα, υποβαθμίζοντάς τα σε μεταβατικές μονάδες επικουρικού διδακτικού έργου. Θεσμοθετείται η προσφορά «προγραμμάτων σπουδών από απόσταση, καθώς και προγραμμάτων σπουδών μονοετούς ή διετούς διάρκειας» και «κίνητρα για τη δημιουργία προγραμμάτων με αποτελεσματική σύνδεση με την αγορά εργασίας και την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας» (πόσα ακόμα;). «Εφαρμόζεται πλήρως το Ευρωπαϊκό Σύστημα Πιστωτικών Μονάδων, με τη σχετική κλίμακα βαθμολογίας, που θα διευκολύνει την αναγνώριση των σπουδών και την κινητικότητα των φοιτητών μεταξύ προγραμμάτων σπουδών (της Σχολής, του ιδρύματος και άλλων Ιδρυμάτων της χώρας και του εξωτερικού). Θεσμοθετείται το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων Ανώτατης Εκπαίδευσης ως εργαλείο διαφάνειας των διαδικασιών μάθησης και των αποτελεσμάτων της στα προγράμματα σπουδών Ανώτατης Εκπαίδευσης. Οι εκπαιδευτικοί στόχοι και τα μαθησιακά αποτελέσματα κάθε εκπαιδευτικής δραστηριότητας διατυπώνονται ρητά, δημοσιοποιούνται και αξιολογούνται. Το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων Ανώτατης Εκπαίδευσης με τρία επίπεδα, αντιστοιχείται με το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και το Πλαίσιο Προ-

σόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης. Οι διαδικασίες εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησης γίνονται πιο ουσιαστικές. Οι υφιστάμενες διαδικασίες Διασφάλισης της Ποιότητας συμπληρώνονται με τις διαδικασίες πιστοποίησης των προγραμμάτων σπουδών και Ιδρυμάτων από ανεξάρτητη αρχή και επιτροπές επιστημόνων με διεθνή σύνθεση». Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα «Κέντρα Αριστείας: θεσμοθετούνται και ενισχύονται Κέντρα Αριστείας στη διδασκαλία και την οργάνωση της μάθησης. Κάθε καλή πρακτική και νησίδα ποιότητας διεθνούς εμβέλειας αναδεικνύεται, στηρίζεται και διαχέεται στα Ιδρύματα της χώρας. Η ανεξάρτητη αρχή αναπτύσσει τα κριτήρια και τις διαδικασίες επιλογής και ανάδειξης των Κέντρων Αριστείας»⁴. Κατ' αυτό τον τρόπο, με το αξιμώτο, και με όχημα την «αριστεία», θεσμοθετούνται υποδείγματα υπαγωγής-συμμόρφωσης στα αγοραία πρότυπα (από όποιους επιτήδειους προλάβουν και αυτοπλασαριστούν-αξιολογηθούν δεόντως), τα οποία στη συνέχεια διαχέονται και επιβάλλονται σε όλα τα Ιδρύματα. Ιδρύεται και «Εθνικό Κέντρο για την κατοχύρωση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας και των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας των Ιδρυμάτων» για τη διασφάλιση του αγοραίου-επιχειρηματικού προσανατολισμού.

Στα πλαίσια της «Διά Βίου Μάθησης» προτείνεται στα Ιδρύματα η «παροχή εξειδικευμένων και ευέλικτων εκπαιδευτικών προγραμμάτων για ειδικές κατηγορίες πολιτών και εργαζομένων ανάλογα και με τις

4. Βλ. και Προδημοσίευση της Πράξης «Αριστεία σε Ερευνητικά Κέντρα/Ινστιτούτα εποπτευόμενα από τη ΓΓΕΤ». <http://www.ekt.gr/content/display?prnbr=8113626/08/2010>. Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας προδημοσίευσε τον οδηγό εφαρμογής της Πράξης «Αριστεία σε Ερευνητικά Κέντρα/Ινστιτούτα εποπτευόμενα από τη ΓΓΕΤ», με συνολική δημόσια δαπάνη 20 εκατ. ευρώ για την περίοδο 2007-2013, και καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων στις 30 Σεπτεμβρίου. Στόχος της Πράξης είναι η χρηματοδότηση έργων που θα συμβάλλουν στην αριστεία του ερευνητικού κέντρου/ινστιτούτου στο πεδίο της επιστημονικής του δραστηριότητας. Η αριστεία θεωρείται βασικό πλεονέκτημα τόσο για την ενίσχυση του εγχώριου ερευνητικού και παραγωγικού ιστού, όσο και για την αυξημένη παρουσία του στα διεθνή ερευνητικά και τεχνολογικά προγράμματα. Στην Πράξη μπορούν να συμμετάσχουν όλα τα ερευνητικά κέντρα/ινστιτούτα που εποπτεύονται από την ΓΓΕΤ. Κάθε οργανισμός έχει δικαίωμα συμμετοχής με μία μόνο πρόταση, είτε μόνος του είτε σε σύμπραξη με άλλα Ινστιτούτα του ίδιου Κέντρου. Ο προϋπολογισμός κυμαίνεται από 300.000 έως 700.000 ευρώ ανά έργο, με μέγιστη διάρκεια 24 μηνών και λήξη έως το τέλος του 2012. Εάν πρόκειται για συμπράξεις δύο ή περισσότερων Ινστιτούτων του ίδιου Κέντρου, ο προϋπολογισμός μπορεί να φτάσει το 1 εκατ. ευρώ. όλες οι προτάσεις που θα υποβληθούν θα πρέπει να τεκμηριώνουν το λόγο για τον οποίο η χρηματοδότησή τους είναι σημαντική για την ανάπτυξη της θέσης της Ελλάδος στο αυξημένων απαιτήσεων διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον. Όλες οι προτάσεις που θα υποβληθούν θα πρέπει να τεκμηριώνουν το λόγο για τον οποίο η χρηματοδότησή τους είναι σημαντική για την ανάπτυξη της θέσης της Ελλάδος στο αυξημένων απαιτήσεων διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Η Πράξη χρηματοδοτείται από το Επιχει-

εκπαιδευτικές ανάγκες και επαγγελματικές τους επιδιώξεις». Τα ΑΕΙ «προσφέρουν αυτοτελώς ή μέσω των Ινστιτούτων τους προγράμματα Διά Βίου Μάθησης που προσφέρονται είτε στους χώρους του Ιδρύματος, είτε εκτός του Ιδρύματος είτε εξ αποστάσεως». Πλήρης ευελιξία στην παροχή εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

Για την «ενίσχυση του διεθνούς χαρακτήρα και της διεθνούς παρουσίας των Ιδρυμάτων», προτείνεται μεταξύ άλλων στα ΑΕΙ «να συμβάλλουν στη μεταβολή της Ελλάδας από χώρα εξαγωγής σε χώρα εισαγωγής φοιτητών και υψηλής ποιότητας επιστημόνων από άλλες χώρες. Έχουν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα – πολλά από τα οποία δεν αξιοποιούνται πλήρως – ώστε να μεταβληθούν σταδιακά σε διεθνή κέντρα Εκπαίδευσης και πολιτισμού που θα προσελκύουν επιπρόσθετο ανθρώπινο δυναμικό υψηλών ικανοτήτων από ολόκληρο τον πλανήτη». Η πρόταση αυτή κινείται στα πλαίσια μιας καθαρά εμπορικής προσέγγισης. Θα ήταν αφελές να πιστέψει κανείς ότι είναι εφαρμόσιμη, δεδομένης της διεθνούς θέσης και του ρόλου της χώρας, δεδομένης της γλώσσας και της ιστορικής ιδιομορφίας. Υπόρρητη στόχευση αυτής της πρότασης, είναι ενδεχομένως η βαθμιαία θέσπιση της διδασκαλίας στην αγγλική. Άλλη υπόρρητη στόχευση είναι και η βαθμιαία γενίκευση της επιβολής διδάκτρων, αρχής γενομένης από –έστω λιγοστούς– αλλοδαπούς φοιτητές.

Ο συντάκτης του κειμένου βρίσκει μian επιπλέον αφορμή να «αξιολογήσει» τα ελληνικά ΑΕΙ, επικαλούμενος «τις θέ-

σεις που καταλαμβάνουν στα διεθνή συστήματα κατάταξης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης. Η διάδοση και η επιρροή αυτών των συστημάτων κατάταξης, σε παγκόσμιο επίπεδο είναι αναμφισβήτητη. Αναμφισβήτητες είναι και οι ουσιαστικές αδυναμίες τους, ως αξιόπιστοι δείκτες ακαδημαϊκής ποιότητας, καθώς και οι κίνδυνοι που ελλοχεύουν από την άκριτη χρήση τους». Δεν αντιτίθεται λοιπόν στην αγοραία, μονόπλευρη και πανταχόθεν αμφισβητήσιμη αξιοπιστία των ως άνω συστημάτων κατάταξης, αλλά ομολογεί σε τι αποσκοπεί: «ορισμένες από τις υπαρκτές αδυναμίες των σημερινών συστημάτων κατάταξης των Ιδρυμάτων Ανώτατης Εκπαίδευσης αναμένεται να περιοριστούν από το –υπό διαμόρφωση– σύστημα κατάταξης του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης». Κοινώς, θα θεσπίσουμε

ρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ 2007-2013). Η δημόσια δαπάνη συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και από εθνικούς πόρους.

Τα παραπάνω εντάσσονται στο τετράπτυχο «ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ». Οι ανωτέρω στρατηγικές κατευθύνσεις και επιλογές έχουν διαμορφωθεί στα πλαίσια ενός αναπτυξιακού προτύπου που έχει υιοθετήσει η Ελληνική Κυβέρνηση, «για την Κοινωνία της Γνώσης και την Καινοτομία», όπως περιγράφεται στο Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) 2007-2013. www.espa.gr.

τα κριτήρια και το σύστημα κατάταξης του ΕΧΑΕ και οι πάντες θα υπάγονται στις ακλόνητες προδιαγραφές του. *Η πανεπιστημιακή κοινότητα οφείλει να ανταχθεί στους αδιαφανείς μηχανισμούς, που απαρτίζονται από διορισμένους «εθνικούς εκπροσώπους» ανά ειδικότητες, ώστε αυτοί να καταρτίσουν πραξικοπηματικώς συστήματα κατάταξης επιστημονικών περιοδικών, ΑΕΙ, κριτηρίων και προδιαγραφών ομοιογενοποιημένης αξιολόγησης και πιστοποίησης.*

Στο πνεύμα του διεθνούς επιχειρηματικού ανοίγματος, προτείνεται απροκάλυπτα η «Χρηματοδότηση προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών, με διεθνή χαρακτήρα και εμβέλεια, **και σε άλλη γλώσσα** (η έμφαση δόθηκε από μας), ώστε να προσελκύουν φοιτητές και προσωπικό από άλλες χώρες», η «πιστοποίηση των προγραμμάτων σπουδών των ελληνικών Ιδρυμάτων από διεθνείς επιτροπές επιστημόνων, ώστε η ποιότητά τους να γίνεται γνωστή στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα» αλλά και η «στήριξη της ίδρυσης παραρτημάτων των ελληνικών Ιδρυμάτων σε άλλες χώρες». Το τελευταίο, βάσει της αρχής της αμοιβαιότητας, θα συνεπιφέρει την αυτόματη αναγνώριση ως πανεπιστημιακών, όλων των επιχειρήσεων κατάρτισης που αυτοπροβάλλονται ως παραρτήματα πανεπιστημίων της αλλοδαπής, ώστε να ολοκληρωθεί η ιδιωτικοποίηση του ενιαίου μεταλυκειακού χώρου.

Προβλέπεται μεταξύ άλλων και η «θεσμοθέτηση της δυνατότητας χορηγίας Εδρών, με βάση προδιαγραφές που θέτει το Ίδρυμα».

Οι προτεινόμενες αλλαγές παραβιάζουν και τις δυο σχετικές θεμελιώδεις αρχές που κατοχυρώνει το άρθρο 16 του ελληνικού Συντάγματος: *το αυτοδιοίκητο του πανεπιστημίου* (ιστορική συνθήκη της γένεσης και λειτουργίας του θεσμού στην Ευρώπη, αλλά και στην Ελλάδα) και *τον αποκλειστικά δημόσιο χαρακτήρα της ανώτατης εκπαίδευσης.*

Υπάρχει προοπτική;

Η επιστήμη και το πανεπιστήμιο, εν μέσω γενικευμένης κρίσης, υπάγεται όλο και πιο πολύ στο κεφάλαιο. Η άμεση υπαγωγή της επιστήμης και της παιδείας στο κεφάλαιο είναι πλέον μια άγουσα τάση που προωθείται και θεσμικά με δικτατορικούς τρόπους. Ωστόσο, η υπαγωγή αυτή δεν είναι, ούτε και θα καταστεί ποτέ απόλυτη. Η επιστήμη, η τεχνολογία και η παιδεία είναι πολύ σοβαρές υποθέσεις της ανθρωπότητας ώστε να αφεθούν στην ιδιοτελή δικαιοδοσία του κεφαλαίου και των τεχνοκρατών υπηρετών του, είτε στην υπονόμευσή τους από εκδοχές του τεχνοφοβικού ρομαντισμού.

Οι αντιστάσεις που συναντά αυτή η υπαγωγή, είναι δηλωτικές του εύρους και του βάθους της αντιφατικότητας αυτής της διαδικασίας, η οποία συνδέεται με μια *θεμελιώδη αντίφαση: την αντίφαση μεταξύ του καθολικού δημιουργικού χαρακτήρα της επιστήμης και της παιδείας και της μονομέρειας του ιδιωτικού συμφέροντος του κεφαλαίου.* Εντός αυτής της αντιφατικής διαδικασίας αναπτύσσονται

οι συνδεδεμένες με την αλματωδώς αύξουσα κοινωνικοποίηση της εργασίας δυνάμεις αμφισβήτησης και ανατροπής της κυριαρχίας του κεφαλαίου, ιδιαίτερα της νεολαίας, εντός και εκτός ΑΕΙ. Οι δυνάμεις αυτές, εκφράζονται με προσωπικότητες και συλλογικότητες, οι οποίες με το ανιδιοτελές και πρωτοπόρο ερευνητικό και κοινωνικό τους έργο βρίσκονται στα πλέον προκεχωρημένα φυλάκια της επιστήμης και της παιδείας, γεγονός που τους επιτρέπει να συνειδητοποιούν σταδιακά και να καταδεικνύουν τόσο τους συνδεδεμένους με την κυριαρχία του κεφαλαίου περιορισμούς και καταστροφικούς κινδύνους, όσο και την νομοτελή αναγκαιότητα διεξόδου της ανθρωπότητας σε έναν ριζικά διαφορετικό τύπο συγκρότησης και ανάπτυξης.

Η ίδια η κρισιακή συγκυρία⁵ εξακοντίζει όλα τα ζητήματα στο επίκεντρο του πολιτικού, κοινωνικού και οικονομικού αγώνα, γεγονός που επιτάσσει την αναγκαιότητα συγκρότησης ενιαίου μετώπου παιδείας-εργασίας εναντίον του καθεστώτος κατοχής και του καταστροφικού

του έργου. Η κριτική της χειραγωγικής ουσίας της υπαγωγής της επιστήμης και του πανεπιστημίου στο κεφάλαιο και το αντίστοιχο κίνημα, οφείλουν να αντιπαραθέτουν σε αυτήν *το θετικό ιδεώδες της ολόπλευρης καλλιέργειας του ανθρώπου του μέλλοντος* (στοιχεία του οποίου ανιχνεύονται ήδη στην αντιφατικότητα του παρόντος), συνδέοντας έτσι τις διεκδικήσεις στο χώρο της επιστήμης και της παιδείας με την *προοπτική του ριζικού μετασχηματισμού της κοινωνίας στην κατεύθυνση προς την ώριμη κοινωνικοποιημένη ανθρωπότητα*. □

5. Σημείωση της Σ.Ε.: Για το ζήτημα της «κρισιακής συγκυρίας» και την «ιμπεριαλιστική παγκοσμιοποίηση» οι σχετικές αναλυτικές αναφορές περιλαμβάνονται στο θεωρητικό μέρος του κειμένου. Επειδή, όμως, η επικαιρότητα (και η συγκυρία της δημόσιας διαβούλευσης) επέβαλε να προηγηθεί το τμήμα που αναφέρεται στο «επιχειρηματικό πανεπιστήμιο» από το περιοδικό «Σύγχρονη Εκπαίδευση» αποφασίστηκε η υπέρβαση να δημοσιευθεί το θεωρητικό μέρος μαζί με τη βιβλιογραφία στο επόμενο τεύχ. 164/2011.

Συνεχίζεται και ολοκληρώνεται στο επόμενο τεύχ. 164 με τις εξής ενότητες:

Εισαγωγικά	ρισμός και ο χαρακτήρας της εν εξελίξει κρίσης
Περιοδολόγηση και νέο στάδιο της κεφαλαιοκρατίας	Ένας υπό διαμόρφωση πόλος;
Οι πολυεθνικές-διεθνικές εταιρίες ως εσωτερικό όριο της εκτατικής ανάπτυξης του κεφαλαίου. Χρηματιστική ολιγαρχία	Για τον χαρακτήρα της εποχής υπό το πρίσμα της λογικής και των προοπτικών της ιστορίας
Η θέση του χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου στο πλέγμα των κυρίαρχων σχέσεων παραγωγής, ο νεοφιλελευθε-	Ιμπεριαλιστική «παγκοσμιοποίηση», και «επιχειρηματικό πανεπιστήμιο»
	Βιβλιογραφία